

TRIBUNAL U HAGU

Demografija rata

Nova stranica o ratnim demografskim kretanjima na vebajtu MKSJ

Na vebajtu Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju danas je postavljena nova stranica na kojoj istaknuto mesto zauzimaju inovativni zaključci o ratnim demografskim kretanjima, koje je na suđenjima koristilo Tužilaštvo. Ova stranica daje uvid u analizu nekoliko epizoda sukoba u bivšoj Jugoslaviji tokom devedesetih godina prošlog veka, naročito u Bosni i Hercegovini i na Kosovu.

MKSJ je bio prvi međunarodni sud koji je koristio demografske procene ne samo broja poginulih, već i broja ranjenih, nestalih, ekshumiranih tela i identifikovanih lica, interno raseljenih i izbeglica.

Jedan od ključnih zaključaka demografa Tužilaštva odnosi se na broj žrtava sukoba u Bosni i Hercegovini koji je trajao od 1992. do 1995. godine. Konačnom procenom došlo se do broja od 104.732 lica, kako se navodi u izveštaju od januara 2010. godine, nakon 12 godina prikupljanja podataka.

Ova stranica omogućava bolje razumevanje kompleksnih potreba i potrebnih distinkcija koje prave stručnjaci za demografiju.

Dostupna na engleskom, francuskom, kao i na bosanskom, hrvatskom ili srpskom, ova stranica takođe daje veliki izbor izveštaja veštaka koji su uvršteni u spis tokom suđenja pred MKSJ. Danas se podaci o ratnim demografskim kretanjima redovno koriste na suđenjima koja su u toku.

Ova stranica je deo širih nastojanja MKSJ da predstavi i u nasleđe ostavi brojna dostignuća Međunarodnog suda, pošto se ova institucija približava kraju svog mandata.

* * *

Demografska služba Tužilaštva je sprovela aktivnosti bez presedana u istoriji međunarodnog krivičnog prava. MKSJ je prvi međunarodni sud koji je koristio demografske procene, ne samo broja ubijenih, već i ranjenih, nestalih, ekshumiranih i identifikovanih osoba, interno raseljenih osoba i izbeglica.

Jedan od najvažnijih nalaza demografa Međunarodnog suda je procena broja žrtava rata u Bosni i Hercegovini. U januaru 2010. godine broj od 104.732 osobe postao je konačan broj preminulih u Bosni i Hercegovini.

Ovaj broj dođen je konsolidovanjem 12 spoljnih izvora uz korišćenje kompleksne statističke metodologije. Ovi podaci nisu povezani ni sa jednom konkretnom optužnicom, ali su izveštaji na osnovu kojih su dođeni uvršteni u dokazni materijal u nekoliko suđenja pred MKSJ.

Prvi izveštaj Demografske službe se odnosio na broj nestalih osoba nakon pada srebreničke enklave u julu 1995. godine. Podnet je u junu 2000. godine u predmetu protiv Radislava Krstića, bivšeg visokog oficira vojske bosanskih Srba koji je osuđen za pomaganje i podržavanje genocida u bivšoj "zaštićenoj zoni" Ujedinjenih nacija. U ovom izveštaju se procenjuje da je 7.475 bosanskih Muslimana ubijeno nakon pada Srebrenice.

Od tada, renomirani spoljni stručnjaci su sastavili približno 40 izveštaja koji se odnose na različite epizode sukoba u bivšoj Jugoslaviji. Kolektivno, oni predstavljaju obimnu demografsku sliku posledica rata.

Nalazi veštaka

Ova stranica sadrži pregled demografskih izveštaja o kretanjima stanovništva prouzrokovanim ratom koji su uvršteni u dokaze na suđenjima pred MKSJ. Ove izveštaje je sastavila Demografska služba Tužilaštva ili spoljni stručnjaci koji su pred Međunarodnim sudom svedočili kao veštaci. U nekim slučajevima, izveštaji su plod zajedničkih napora nezavisnih stručnjaka i timova Tužilaštva. Izveštaji su predstavljeni prema geografskom području i konkretnom predmetu u kojem su zavedeni.

Kosovo

Predmet Milutinović i drugi

Osvrt na izveštaj: "Ubistva i migracije na Kosovu" Odgovori na dodatne informacije i analizu, P. Ball, W. Betts, F. Scheuren, J. Dudokovich, i J. Asher, 28. januar 2007.

Predmet Slobodan Milošević

Izveštaj o brojnosti i nacionalnom sastavu stanovništva na Kosovu, H. Brunborg, 14. Avgust 2002.

Predmet Slobodan Milošević

Ubistva i kretanje izbeglica na Kosovu od marta do juna 1999, P. Ball, W. Betts, F. Scheuren, J. Dudokovich, i J. Asher, 03. januar 2002.

Bosna i Hercegovina

Predmet Slobodan Milošević

Etnički sastav, interno raseljena lica i izbeglice iz 47 opština sa područja Bosne i Hercegovine u periodu od 1991. do 1997. godine, E. Tabeau, M. Zoltkowski, J. Bijak, A. Hetland, 4. april 2003.

• Sarajevo (1992-1995)

Predmet Dragomir Milošević

Ubijene i ranjene osobe tokom opsade Sarajeva: od avgusta 1994. do novembra 1995. godine, E. Tabeau i A. Hetland, 17. mart 2007.

Predmet Slobodan Milošević

Broj žrtava u opsadi Sarajeva od aprila 1992. do decembra 1995. Studija o stopi smrtnosti na osnovu osam velikih izvora podataka, E.Tabeau, J. Bijak i N. Lončarić, 18. avgust 2003.

Predmet Stanislav Galić

Ljudski gubici tokom "opsade" Sarajeva od 10. septembra 1992. do 10. augusta 1994., E.Tabeau, M. Zoltkowski i J. Bijak, 13. maj 2002.

• Srebrenica (1995)

Predmet Popović i drugi

Nestali iz Srebrenice: Izvještaj o napretku u identifikaciji na osnovu DNK koju je provela Međunarodna komisija za nestala lica (MKNL) iz 2007., E. Tabeau i A. Hetland, 11. januar 2008.

Predmet Popović i drugi

Nestali i mrtvi iz Srebrenice: Izvještaj i spisak iz 2005., H. Brunborg, E. Tabeau i A. Hetland, 16. novembar 2005.

Predmet Krstić
Izvještaj broj nestalih i mrtvih iz Srebrenice,
H. Brunborg i H. Urdal, 12 februar 2000.

- Herceg-Bosna (1993-1994)

Predmet Prlić i drugi
Osobe ranjene prilikom opsade Mostara: Statistička analiza knjiga Mostarske ratne bolnice,
E. Tabeau, 06. februar 2006.

Predmet Prlić i drugi
Osobe ubijene prilikom opsade Mostara: Statistička analiza knjiga Mostarske ratne bolnice i Mostarskih
matičnih knjiga umrlih,
E. Tabeau i A. Hetland, 19. januar 2006.

Predmet Prlić i drugi
Etnički sastav, interno raseljenja lica i izbjeglice iz osam opština u Herceg-Bosni od 1991. do 1997-
1998.,
E.Tabeau, M. Zoltkowski, J. Bijak i A. Hetland, 17. januar 2006.

- Istočna Bosna i Posavina (1992)

Predmet Lukić i drugi
Promjene nacionalnog stanovništva u Opštini Višegrad između 1991. i 1997.,
E. Tabeau, 01. septembar 2008.

Predmet Nikolić
Demografske posljedice sukoba u Opštini Vlasenica, maj-septembar 1992.,
E. Tabeau i M. Zoltkowski, 01 Nov. 2002

Predmet Simić i drugi
Promjene u etničkom sastavu Bosanskog Šamca i Odžaka, 1991 i 1997.,
E.Tabeau i J. Bijak, 09. avgust 2001.

- Bosanska Krajina (1992)

Predmet Stakić
Osnovne demografske karakteristike i društveno-ekonomski status nestalih i ubijenih osoba iz Prijedora u
periodu od 30. aprila do 30. septembra 1992,
E. Tabeau, 09. septembar 2002.

Predmeti Brđanin i Talić
Nestala i ubijena lica u Autonomnoj oblasti Krajina 1992. godine,
E.Tabeau i J. Bijak, 10 januar 2002.

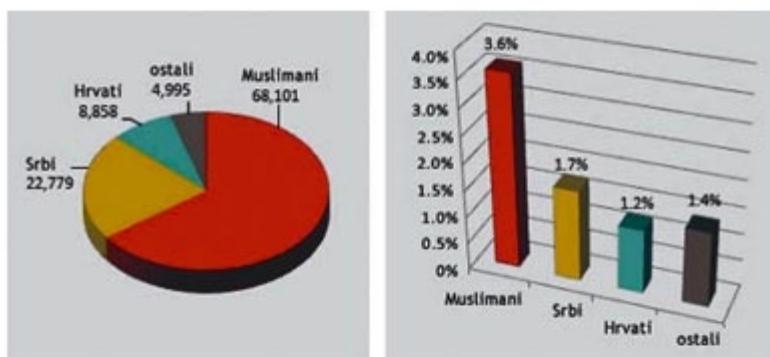
Žrtve rata u Bosni i Hercegovini 1992-1995.

Procena ukupnog broja smrtnih slučajeva

Kategorija/nacionalnost	Muslimani	Srbi	Hrvati	ostali	ukupno
Ukupno stanovništvo 1991.	1,898,963	1,365,093	759,906	353,070	4,377,032
Ubijeni/nestali	68,101	22,779	8,858	4,995	104,732
Procenat	3.6%	1.7%	1.2%	1.4%	2.4%
<i>Napomena: etnička pripadnost žrtava u minimalnom broju smrtnih slučajeva tokom rata i nestalih osoba</i>					

Minimalni broj smrtnih slučajeva vezanih
za rat po nacionalnosti – BiH, 1992-1995.

Procentualni odnos minimalnog broja
smrtnih slučajeva i nestalih osoba
prema nacionalnosti - BiH, 1992-1995.

Raspodela žrtava prema statusu civilna ili vojna lica i polu

Procena ukupnog broja mrtvih

Vojni status	pol			pol	
	muškarci	žene	nepoznato	ukupno	procenat
Civili	32,251	9,842	13	42,106	40.2%
Vojna lica	62,099	526	1	62,626	59.8%
ukupno	94,350	10,368	14	104,732	100%
procenat	90.1%	9.9%	0.0%	100%	

Bosna i Hercegovina: broj mrtvih

Demografska služba Tužilaštava je u januaru 2010. završila konačnu procenu broja žrtava rata u Bosni i Hercegovini od 1992. do 1995. godine. Procenjuje se da je ukupni broj smrти 104.732.

Konačni presek pokazuje gubitke za svaku nacionalnost i pol. Takođe uključuje podatke za smrte civila i vojnih lica, ali ne pravi razliku između smrти koja je nastupila tokom sukoba ili van njega u okviru ovih kategorija. Da bi se to postiglo, demografi bi morali da individualno procene okolnosti svakog pojedinačnog smrtnog slučaja, a takvi dokazi nisu dostupni za sve žrtve.

Ova konačna procena je rezultat dvanaestogodišnjeg sakupljanja podataka, procene izvora, formiranja i ažuriranja baza podataka i unapređenja metodologije. Demografi tužilaštva su koristili takozvani pristup empirijskog brojanja, po kojem se informacije o pojedinačnim žrtvama prikupljaju iz više izvora. Duplikati se nakon toga izostavljaju kako bi se dobio najmanji broj a statistički modeli pomažu da se izvrši procena neprebrojanih. Suma ove dve komponente, najmanji broj poginulih, 89.186 i procena neprebrojanih, 15.546, daju ukupni zbir od 104.732 mrtvih u ratu.

Demografi tužilaštva su predstavljali statistike o broju smrtnih slučajeva u ratu za pojedina područja BiH u posebno sastavljenim izveštajima na mnogim suđenjima pred MKSJ. Međutim, ovom konačnom studijom su ažurirani svi fragmentarni podaci na jasan i sveobuhvatan način.

Kosovo: Broj smrtnih slučajeva i obrazac kretanja izbeglica

Prema statističkoj analizi spoljnog stručnjaka Patricka Bella, kojeg je angažovalo Tužilaštvo, procenjuje se da je od 24. marta do 22. juna 1999. godine 10.356 osoba albanske nacionalnosti ubijeno na Kosovu.

Njegov izveštaj je uzet u obzir u Presudi u predmetu Milutinović i drugi. "Upravo su hotimične akcije tih [jugoslovenskih] snaga tokom ove kampanje bile uzrok odlaska najmanje 700.000 kosovskih Albanaca s Kosova u kratkom periodu od kraja marta do početka juna 1999. godine".

Osim procene broja poginulih osoba, Ball je analizirao obrazac raseljavanja kosovskog stanovništva od 24. marta do 11. maja 1999. godine. Nakon toga je uporedio taj obrazac raseljavanja sa hipotezama o uzroku pomeranja stanovništva. Ovaj stručnjak je ustanovio da su talasi izbeglica i ubistva koja su počinile jugoslovenske snage desili sličnih dana i na sličnim mestima, što implicira isti uzrok ova fenomena. Proučavanje aktivnosti Oslobođilačke vojske Kosova (OVK) i NATO snaga nije moglo objasniti ovaj regularan obrazac. Bell je zaključio, s velikim stepenom sigurnosti, da su smrtni slučajevi i talasi izbeglica rezultat sistematske kampanje ubistava i proterivanja koju su sprovodile jugoslovenske snage.

Za analizu ubistava Bell je koristio integrisane informacije iz otprilike 15.000 intervjuja i izveštaja sa ekshumacijama. Za studiju migracije prouzrokovanih ratom sakupio je veliki uzorak registracija raseljenih lica na granici Kosova i Albanije koje su vršili albanski graničari u periodu od marta do maja 1999. godine registrujući kosovske Albance koji su napuštali tu pokrajinu. U izveštaju se zaključuje da je najmanje 400.000 kosovskih Albanaca napustilo tu pokrajinu u periodu na koji se izveštaj odnosi. Ova brojka se međutim ne može smatrati tačnim prikazom stanja populacije raseljenih lica koja se odnosi na sukob tokom 1999. godine na Kosovu. U svom izveštaju Ball tvrdi da je procena OEBS od otprilike 850.000 izbeglica prikladniji broj lica raseljenih sa Kosova u godini koja je prethodila dolasku snaga KFOR polovinom juna 1999. godine.

Hrvatska: Ekshumirana tela i nestale osobe

Na suđenjima koja se odnose na rat u Hrvatskoj od 1991. do 1995. godine, demografski podaci koji su uvršteni u dokaze uglavnom su poticali od izveštaja stručnjaka i svedočenja zvaničnih hrvatskih izvora, ponajviše od državne Komisije za zatočene i nestale osobe.

U nekoliko predmeta, sudije su smatrale da se na značajne delove izveštaja ove Komisije može osloniti prilikom ocene demografskih promena koje su nastale kao posledica oružanog sukoba. Ovi dokazi su predstavljeni na suđenjima Slobodanu Miloševiću, Milanu Martiću i Miletu Mrkšiću i drugima. Dokazi su se odnosili uglavnom na dve epizode rata u Hrvatskoj: nasilno uspostavljanje Republike Srpske Krajine između 1991. i 1995. godine i vojne operacije Bljesak i Oluja koje je izvela Hrvatska vojska 1995. godine. Analize su se uglavnom bavile brojem nestalih osoba i ekshumiranih tela osoba hrvatske nacionalnosti, a u novijim izveštajima i srpske nacionalnosti.

Što se tiče broja žrtava i nestalih osoba u čitavoj Hrvatskoj, nepodudarnost brojeva u različitim izvorima nije dozvolio da se ukupni podaci predstave na suđenjima pred MKSJ.